

Överlåtbara fiskerättigheter m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2008/09:169 Överlåtbara fiskerättigheter och en följdmotion med 9 yrkanden. I propositionen föreslås en lag om överlåtbara fiskerättigheter i syfte att främja fartygsstrukturen i det pelagiska yrkesfisket. De överlåtbara fiskerättigheterna ska avse fiske efter sill, skarpsill, makrill, taggmakrill, blåvitling och tobis.

Av den del av den nationella fiskekvoten som görs tillgänglig för pelagiskt fiske genom individuella kvoter, får Fiskeriverket för yrkesfiskare med fartygstillstånd bestämma en överlåtbar andel (fiskerättigheter). Andelens storlek ska fastställas av Fiskeriverket med ledning av omfattningen av yrkesfiskarens tidigare fiske under en referensperiod.

Fiskerättigheter får överlätas till en annan yrkesfiskare med fartygstillstånd, om överlåtelsen inte motverkar syftet med lagen. Fiskeriverket ska godkänna överlåtelserna.

För att motverka en alltför stor ägarkoncentration begränsas en yrkesfiskares högsta innehav av fiskerättigheter.

En överlåtbar fiskerättighet ska vara tidsbegränsad och ska gälla för en tid av tio år. Fiskeriverket ska kunna besluta att rättigheterna dras in eller begränsas om innehavarens fartygstillstånd återkallas eller begränsas.

Beslut angående överlåtbara fiskerättigheter enligt lagen ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2009.

Utskottet ställer sig bakom de bedömningar som regeringen gjort i propositionen, tillstyrker regeringens lagförslag och avstyrker motionsyrkandena. I betänkandet finns 5 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	8
Utskottets överväganden	9
Ny lag om överlåtbara fiskerättigheter	9
Vad ska krävas för att fiskerättigheterna ska kunna överlåtas?	13
Fiskerättigheternas giltighetstid m.m.	15
Skattefrågor m.m.	16
Reservationer	20
1. Fiskebestånden m.m., punkt 2 (s, v, mp)	20
2. Ågarcentrering m.m., punkt 3 (s, v, mp)	21
3. Utvärdering, punkt 4 (s, v, mp)	22
4. EU:s skattesubventioner, punkt 5 (s, v, mp)	22
5. Den gemensamma fiskepolitiken m.m., punkt 6 (s, v, mp)	23
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	24
Propositionen	24
Följdmotionen	24
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	25

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Förslag till lag om överlåtbara fiskerättigheter

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om överlåtbara fiskerättigheter.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:169.

2. Fiskebestånden m.m.

Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ20 yrkandena 3, 4 och 8.

Reservation 1 (s, v, mp)

3. Ägarcentrering m.m.

Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ20 yrkandena 1 och 2.

Reservation 2 (s, v, mp)

4. Utvärdering

Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ20 yrkande 5.

Reservation 3 (s, v, mp)

5. EU:s skattesubventioner

Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ20 yrkande 9.

Reservation 4 (s, v, mp)

6. Den gemensamma fiskepolitiken m.m.

Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ20 yrkandena 6 och 7.

Reservation 5 (s, v, mp)

Stockholm den 26 maj 2009

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Anders Ygeman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Ygeman (s), Claes Västerteg (c), Ola Sundell (m), Carina Ohlsson (s), Bengt-Anders Johansson (m), Bo Bernhardsson (s), Anita Brodén (fp), Sofia Arkelsten (m), Jan-Olof Larsson (s), Irene Oskarsson (kd), Rune Wikström (m), Wiwi-Anne Johansson (v), Helén Pettersson i Umeå (s), Erik A Eriksson (c), Tina Ehn (mp), Staffan Appelros (m) och Aleksander Gabelic (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2008/09:169 Överlåtbara fiskerättigheter. I propositionen föreslås en lag om överlåtbara fiskerättigheter i syfte att främja fartygsstrukturen i det pelagiska yrkesfisket. De överlåtbara fiskerättigheterna ska avse fiske efter sill, skarpsill, makrill, taggmakrill, blåvitling och tobis.

Förslagen har granskats av Lagrådet. Lagrådet har ifrågasatt om lagrådsremissens förslag om att fiskerättigheter ska kunna dras in eller begränsas utan ersättning till innehavaren kan anses utgöra ett legitimt ingrepp i innehavarens egendom och näringsfrihet som är förenligt med 2 kap. 18 och 20 §§ regeringsformen samt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Enligt Lagrådet kan en indragning eller begränsning av beviljade fiskerättigheter, som sedan tilldelas en annan fiskare, jämföras med ett sådant förfogande som avses i 2 kap. 18 §. Lagrådet har därför hävdat att den föreskrift i lagrådsremissen som innebär att fiskerättigheterna ska kunna dras in utan att ersättning betalas inte är förenlig med grundlagsbestämmelsen. Regeringen redovisar i propositionen en annan uppfattning än Lagrådet i denna del.

Bakgrund

Den pelagiska fiskeflottan behöver strukturanpassas

Med pelagiskt fiske avses fiske efter någon av arterna sill, skarpsill, makrill, taggmakrill, blåvitling och tobis.

Den pelagiska fiskeflottan består av ett åttiotal fartyg. Beståndssituationen bedöms inte vara kritisk för de aktuella fiskslagen men en alltför stor flottkapacitet i förhållande till tillgängligt fångstutrymme har bidragit till att lönsamheten varit otillfredsställande under flera år.

Fiskeriverket beslutade under 2007 att införa s.k. årsransoner för respektive fartyg i den pelagiska fiskeflottan. Detta har skapat bättre förutsättningar för fiskeföretagen att planera sin verksamhet över året. Åtgärden möjliggör en mer lönsam verksamhet genom att fiskeföretagen själva kan avgöra när fisket ska bedrivas inom ramarna för det individuella fångstutrymmet. Det innebär en förlängd fiskesäsong och mer förutsägbara inkomster. Även beredningsindustrin får härigenom bättre möjligheter att planera mottagning och produktion över tid. Även avsättningen av kustkvoter för småskaligt fiske har haft positiv inverkan på situationen i Östersjön.

Såväl Sveriges Fiskares Riksförbund (SFR) som Sveriges Pelagiska Producentorganisation (SPPO) har i skrivelser till Fiskeriverket påtalat behovet av ett nytt system för det pelagiska fisket. Både SFR och SPPO anser att det råder en överkapacitet inom det pelagiska fartygssegmentet och att fiskeföretagen trots ökade kvoter har lönsamhetsproblem.

Gällande regler

Allmänt om den gemensamma fiskeripolitiken

EU:s gemensamma fiskeripolitik (GFP) sätter ramar för uttag av vissa kvoterade fiskarter medan bl.a. kust- och inlandsfisket, fritidsfisket och fiskevården i huvudsak regleras nationellt. Lagstiftningen på fiskeområdet består i stor utsträckning av EG-rättsliga bestämmelser, vilka antingen är direkt tillämpliga eller har införlivats i svensk rätt. Bestämmelserna innehåller bl.a. krav på tillstånd, registrering och en omfattande anmälnings- och rapporteringsskyldighet.

Enligt grundförordningen för den gemensamma fiskeripolitiken, rådets förordning (EG) nr 2371/2002 av den 20 december 2002 om bevarande och hållbart nyttjande av fiskeresurserna inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken (EGT L 358, 31.12.2002, s. 59, Celex 32002R2371) ska bl.a. fleråriga återhämtningsplaner och förvaltningsplaner upprättas för att återställa respektive bibehålla fiskebestånden inom biologiskt säkra gränser. Fiskeflottans kapacitet ska begränsas genom att referensnivåer fastställs fr.o.m. 2003. Det ekonomiska stödet till fiskeflottan ska begränsas, och fr.o.m. 2004 upphörde allt stöd till byggande av nya fiskefartyg och export av fartyg till tredjeland.

De för Sverige tillgängliga fångstmängderna av olika fiskarter anges i EG-förordningar.

Yrkesfiskelicens och fartygstillstånd

De nationella bestämmelserna om fiske finns i fiskelagen (1993:787) och i förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen (fiskeförordningen). Dessa bestämmelser kompletteras av Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS).

Med yrkesmässigt fiske avses enligt 6 § fiskelagen fiske som bedrivs med stöd av yrkesfiskelicens enligt 30 § samma lag. Enligt den senare paragrafen får yrkesfiskelicens beviljas den för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse, om fisket har anknytning till svensk fiskerinäring. Licensen får avse visst fiske och får beviljas för viss tid. När en fråga om licens prövas första gången ska tillgången på fisk beaktas. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om villkoret angående anknytningen till svensk fiskerinäring.

Enligt 2 kap. 19 § fiskeförordningen prövar Fiskeriverket frågor om yrkesfiskelicens. I bestämmelsen anges exempel på omständigheter som visar att fisket har sådan anknytning till svensk fiskerinäring som krävs. Det handlar om att en viss del av fångsten måste landas i Sverige och att en viss del av fiskefärderna ska utgå från svensk hamn samt att ett visst antal av deltagarna i fisket ska vara bosatta i landet.

För att få nyttja för Sverige tillgängliga fångstmängder krävs sedan 1994 förutom yrkesfiskelicens även ett fartygstillstånd. Fartygstillstånd är en sådan fiskelicens som krävs för att fiskefartyg i gemenskapen ska få fånga, förvara ombord, lasta om eller landa fisk.

I regeringens proposition 1993/94:158 Vissa fiskeripolitiska frågor (bet. 1993/94:JoU24, rskr. 1993/94:274) anfördes att innehav av yrkesfiskelicens ska vara en grundläggande förutsättning för att få fartygstillstånd och att hänsyn ska tas till om det finns tillräckligt med fisk av det slag som den sökande avsåg att fiska. I 21 § andra stycket fiskelagen (1993:787) bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om krav på särskilt tillstånd för användning av fartyg för yrkesmässigt fiske. Bemyndigandet har i 2 kap. 20 § fiskeförordningen vidarebefordrats till Fiskeriverket.

Fiskeriverket har i föreskrifter (FIFS 2004:25) om resurstillträde och kontroll på fiskets område meddelat bestämmelser om såväl yrkesfiskelicens, fartygstillstånd och kompletterande fartygstillstånd. Förutsättningarna för att bevilja fartygstillstånd är i huvudsak att fartyget ska vara registrerat i Sjöfartsverkets fartygsregister och ha en reell anknytning till Sverige. Vidare ska tillståndshavaren vara en fiskare med personlig yrkesfiskelicens. Befälhavaren ska vid varje fisketillfälle vara en fiskare med samma typ av licens. Oftast är tillståndshavaren och befälhavaren en och samma person. De kompletterande fartygstillstånden, som grundar sig på ett bemyndigande i 19 § fiskelagen om att meddela föreskrifter för fiskevården och fiskets bedrivande, omfattar bl.a. krav på särskilda tillstånd för sådant fiske som enligt gemenskapslagstiftningen kräver särskilt tillstånd. Särskilt tillstånd fordras bl.a. för fiske efter sill, skarpsill, makrill, blåvitling och tobis. Fiske efter dessa arter, dvs. pelagiskt fiske, fördelas av Fiskeriverket genom individuella kvoter till fartygstillståndshavare.

För att bidra till att fiskbestånden nyttjas på ett hållbart sätt finns utöver kraven på yrkesfiskelicens och fartygstillstånd även andra begränsningar av tillträdet till fiske. Dessa kan vara en följd både av den gemensamma fiskeripolitiken och av nationell lagstiftning. Enligt det nämnda bemyndigandet i 19 § fiskelagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter för fiskevården och fiskets bedrivande. Bemyndigandet har i 2 kap. 7 § fiskeförordningen vidarebefordrats till Fiskeriverket.

Ransonsystem

För att om möjligt säkerställa leveranser av fisk under hela året till beredningsindustri och konsumenter har Fiskeriverket reglerat ett antal fisken genom s.k. ransonsystem. Det innebär att den maximala fångstmängden som får landas per ransoneringsperiod begränsas beroende på fartygets storlek.

Genom att justera storleken på ransonerna kan fångsttakten påverkas och fiskestopp tidigt under året undvikas. Samtidigt begränsas fiskeföretagens möjligheter att anpassa sitt fiske efter marknadens efterfrågan och prisvariationer. Fiskeriverket införde 2003 årsransoner för fiske av sill i Nordsjön. Sedan systemet infördes har inte något överfiske konstaterats för denna kvot.

För att motverka att fisketrycket ökar inom andra fisken som en följd av årsransonsystemet får fartyg för vilka särskilda tillstånd för pelagiskt fiske utfärdats inte användas i annat fiske. Ett mindre antal fartyg har dock traditionellt nyttjats för ett kombinerat fiske efter både pelagiska arter och t.ex. torsk. Dessa fartyg har fått tillstånd att fortsätta med detta kombinationsfiske i en utsträckning som motsvarar det tidigare bedrivna fisket.

In- och utförsel av fartygskapacitet

Sedan 2003 förvaltar EU:s medlemsstater inträden och utträden i fiskeflottan. Ny fartygskapacitet ska alltid kompenseras av ett tillbakadragande av minst motsvarande kapacitet.

Kravet att ny fartygskapacitet alltid ska kompenseras av ett tillbakadragande av minst motsvarande kapacitet har i praktiken skapat en marknad för fartygskapacitet i den svenska fiskeflottan och en handel med kilowatt och bruttoton mellan fartygstillståndshavare. Införsel av ny fartygskapacitet i fiskeflottan har kunnat ske genom köp av kapacitet som sedan förts ut ur flottan genom skrotning, export eller användning för andra ändamål än fiske.

Stöd för skrotning av fartyg

EU lämnar under vissa villkor stöd för skrotning av fiskefartyg. 2007 inleds en ny stödperiod med bl.a. nya regler. Stöd får endast lämnas om skrotningen följer av en plan som grundar sig på en återhämtningsplan eller liknande som har antagits av EU. När ett fartyg skrotas makuleras de särskilda tillstånd till fiske som har beviljats för fiske med fartyget. Detsamma gäller fartygets kapacitet i form av kilowatt och bruttoton som därmed inte kan överlåtas till en annan fartygsägare. För närvarande omfattas inte något av de för svenskt fiske tillgängliga pelagiska bestånden av någon återhämtningsplan.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en lag om överlåtbara fiskerättigheter i syfte att främja fartygsstrukturen i det pelagiska yrkesfisket. De överlåtbara fiskerättigheterna ska avse fiske efter sill, skarpsill, makrill, taggmakrill, blåvitling och tobis.

Av den del av den nationella fiskekvoten som görs tillgänglig för pelagiskt fiske genom individuella kvoter får Fiskeriverket bestämma en överlåtbar andel (fiskerättigheter) för yrkesfiskare med fartygstillstånd. Andelens storlek ska fastställas av Fiskeriverket med ledning av omfattningen av yrkesfiskarens tidigare fiske under en referensperiod.

Fiskerättigheter får överlåtas till en annan yrkesfiskare med fartygstillstånd, om överlåtelsen inte motverkar syftet med lagen. Fiskeriverket ska godkänna överlåtelserna.

För att motverka en alltför stor ägarkoncentration begränsas en yrkesfiskares högsta innehav av fiskerättigheter.

En överlåtbar fiskerättighet ska vara tidsbegränsad och ska gälla för en tid av tio år. Fiskeriverket ska kunna besluta att rättigheterna dras in eller begränsas om innehavarens fartygstillstånd återkallas eller begränsas.

Beslut angående överlåtbara fiskerättigheter enligt lagen ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2009.

Utskottets överväganden

Ny lag om överlåtbara fiskerättigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag och avslår motionsyrkanden om begränsning av överlåtbara fiskerättigheter till pelagiskt fiske, risk för fortsatt fiske med utfasade båtar och krav på åtgärder för att minska trycket på fiskebestånden.

Jämför reservation 1 (s, v, mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att en ny lag om överlåtbara fiskerättigheter införs fr.o.m. den 1 augusti 2009. Lagen innebär att individuella fiskekvoter som tilldelas yrkesfiskare med fartygstillstånd ska kunna överlåtas till en annan yrkesfiskare med fartygstillstånd i syfte att främja fartygsstrukturen i den svenska fiskeflottan. Systemet med överlåtbara fiskerättigheter ska omfatta det pelagiska fisket, dvs. fiske efter sill, skarpsill, makrill, taggmakrill, blåvitling och tobis.

Den överlåtbara andelen ska bestämmas som en andel av den del av den nationella fiskekvoten som görs tillgänglig för pelagiskt fiske genom individuella kvoter. Andelens storlek ska fastställas med ledning av yrkesfiskarens tidigare fiske under en referensperiod.

Motionen

I motion MJ20 (s, v, mp) framhålls att överlåtbara fiskerättigheter bör begränsas till enbart pelagiskt fiske (yrkande 3). Denna typ av styrmedel bör inte föras över på andra typer av fiske. En allmän resurs ges bort till ett begränsat antal personer, vilket kan skapa problem och konflikter. Tydliga regler bör fastställas för att minimera dessa eventuella följder.

I motionens yrkande 4 anförs att det finns en risk att utfasade båtar fortsätter med fiske som faller utanför det pelagiska fisket. Vid överlåtelse av tilldelade fiskerättigheter finns det möjlighet för den enskilde fiskaren att övergå till en annan typ av fiske på andra bestånd. Detta betyder att fiskestrycket enbart förflyttar sig från en typ av bestånd till ett annat varför det nya lagförslaget delvis förlorar sitt syfte. För att undvika sådana övergångar krävs tydliga lagar och regler, vilka bör konkretiseras innan regeringens nya lag införs. Vidare behöver kraftåtgärder vidtas för att minska trycket på fiskebestånden (yrkande 8). Införandet av överlåtbara fiskerättigheter kommer inte att minska trycket på fiskebestånden eftersom kvoterna är desamma och trycket på fisket är därför detsamma.

Utskottets ställningstagande

Förslag till lag om överlåtbara fiskerättigheter m.m.

Den sjunkande lönsamheten inom den pelagiska fiskeflottan visar på behovet av en strukturanpassning av flottan. Det pelagiska fisket är i hög grad utsatt för internationell konkurrens. Svårigheterna avser i första hand marknaden och möjligheterna att avsätta fisken i hård internationell konkurrens med fiskeföretag i bl.a. Danmark och Norge. Den svenska pelagiska fiskeflottan har få möjligheter att öka sina fångster i Nordsjön och är i hög grad beroende av fisket i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön. För att kunna konkurrera krävs därför att kostnaderna sänks och att såväl enskilda fartygs fångstmöjligheter som förutsägbarheten i systemet ökar. Beräkningar från såväl Fiskeriverket som näringens organisationer pekar på att kapaciteten i den pelagiska flottan för att kunna nå internationell konkurrenskraft måste i det närmaste halveras.

Skrotningsbidraget inom ramen för de EU-finansierade strukturprogrammen har inte varit tillräckligt för att åstadkomma nödvändig omstrukturering. Fiskeriverket har genomfört särskilda skrotningskampanjer med förhöjda premier i syfte att reducera överkapaciteten i delar av fiskeflottan. De nivåer som regelverket medgett har dock inte varit tillräckliga för att fartygsägare ska kunna lämna fisket skuldfria eller avveckla verksamheten på ett ekonomiskt godtagbart sätt. Sammanfattningsvis finns det ett behov av ytterligare åtgärder för att komma till rätta med överkapaciteten inom den pelagiska fiskeflottan.

Utskottet instämmer i att ett system med överlåtbarhet baserad på frivillighet kan förväntas ge positiva incitament för en omstrukturering genom marknadsmekanismer av den pelagiska fartygsflottan. Vissa fiskeföretag kommer att utöka sitt fångstutrymme för att förbättra lönsamheten, medan andra fiskeföretag kommer att avveckla fiskefartyg. Den förväntade effekten är färre fartyg som utnyttjar fiskeresurserna effektivare.

Den svenska fiskenäringen har medverkat i utarbetandet av Fiskeriverkets förslag om att införa ett system för handel med fiskerättigheter, och näringen är engagerad för att reformen ska genomföras. Det finns enligt utskottets mening all anledning att anta att lagstiftningen kommer att få effekt på fiskeflottans struktur. Den nuvarande obalansen mellan fiskemöjligheterna och flottkapaciteten innebär att fiskeföretagen endast delvis kan utnyttja fartygens kapacitet. Att fiskerättigheter kan köpas och säljas bidrar till att fartygens kapacitet utnyttjas bättre och att lönsamheten i kvarvarande fiskeföretag förbättras. Samtidigt kan kapacitet föras ut från flottan genom att fiskare som så önskar kan sälja sina fiskerättigheter och avveckla sin verksamhet på ett ekonomiskt godtagbart sätt. Utskottet anser därför att en lagstiftning om överlåtbara fiskerättigheter bör införas.

Rätten att förfoga över de för Sverige tillgängliga fångstmängderna i EU:s vatten tillkommer staten genom Fiskeriverket. För att få nyttja de tillgängliga fångstmängderna krävs att Fiskeriverket förutom yrkesfiskeli-

cens utfärdar även ett tillstånd för användning av fartyg för yrkesmässigt fiske, dvs. ett fartygstillstånd. Härutöver kan tillträdet till fisket begränsas genom andra tillståndskrav enligt den gemensamma fiskeripolitiken eller nationell lagstiftning för att fiskbestånden ska nyttjas på ett hållbart sätt. Sådana begränsningar kan t.ex. innebära att fiske får ske endast med ett visst fartyg i ett särskilt område. Den rätt till fiskeresurserna som den enskilde fiskaren har enligt nuvarande regelverk kan enligt propositionen beskrivas som en nyttjanderätt eller förfoganderätt som kommer till uttryck genom ett offentligrättsligt tillstånd. Den nu föreslagna ordningen innebär att rätten till fiskeresurserna kan omsättas och därmed ge en intäkt till yrkesfiskaren.

Enligt regeringen innebär en reglering om överlåtbarhet att en enskild tillerkänns en rättighet som kan göras gällande mot en annan enskild. Det grundläggande fiskerättsliga regelverket i övrigt är alltigenom offentligrättsligt medan en sådan reglering snarare ligger nära det civilrättsliga området. Av 8 kap. 2 § regeringsformen (RF) följer att föreskrifter om enskildas personliga ställning samt om deras personliga och ekonomiska förhållanden inbördes ska meddelas genom lag. Utskottet gör samma bedömning som regeringen och anser att de nya reglerna bör ges i lag. Mot bakgrund av att fiskelagstiftningen för närvarande är föremål för en övergripande översyn genom Utredningen om en ny fiskelagstiftning (Jo 2007:03) framstår det som mest ändamålsenligt att reglerna om överlåtbarhet i varje fall tills vidare tas in i en särskild lag.

Som anförs i propositionen är det viktigt att endast en del av den för Sverige tillgängliga kvoten för pelagiskt fiske fördelas med överlåtbarhet så att Fiskeriverket även i framtiden kommer att ha goda möjligheter att tillgodose regionala och småskaliga fiskeintressen. För att säkerställa att delar av den svenska kvoten kan avsättas för att gynna det kustnära, småskaliga fisket i s.k. kustkvoter eller för att ta regionala hänsyn bör det därför tydliggöras att fiskerättigheter endast kan grundas på den delen av den svenska kvoten som fördelas på fartygsnivå. Fiskeriverket bör meddela närmare föreskrifter om hur tilldelningen av fiskerättigheter ska gå till och om beräkningen av fiskerättigheternas storlek. Det bör framgå av lagen att syftet är att främja fartygsstrukturen i den svenska pelagiska fiskeflottan och att den förbättrade strukturen ska medverka till att bevara fiskeresurserna och ett i övrigt hållbart fiske.

Systemet med överlåtbara fiskerättigheter är frivilligt för den enskilde fiskaren. En yrkesfiskare som så önskar kan av Fiskeriverket få icke överlåtbara tillstånd till pelagiskt fiske.

Som framgår av propositionen bör en överlåtelse kunna avse rättigheterna i sin helhet eller endast delvis, med avseende på rättigheternas andel av den del av den nationella fiskekvoten som görs tillgänglig för pelagiskt fiske genom individuella kvoter. Detta gäller såväl i fråga om fisket, fiskarter (sill, skarpsill, makrill, taggmakrill, blåvitling, tobis) som fiskeområdet i de havsområden där Sverige har fiskemöjligheter. En avgörande

förutsättning för genomförandet av en överlåtelse bör vara att Fiskeriverket godkänner överlåtelsen. För att markera systemets kombination av frivillig disposition av fiskerättigheter som upplåtits genom ett offentligt tillstånd bör Fiskeriverket vid sin prövning se till att den tänkta överlåtelsen inte motverkar lagens syfte. Syftet med lagstiftningen, vilket framgår av lagens 1 §, är att främja att fartygsstrukturen i det pelagiska fisket medverkar till att bevara fiskeresurserna och ett i övrigt hållbart fiske. Med det senare avses enligt propositionen att Fiskeriverket i sin bedömning ska beakta miljömässiga och biologiska hänsyn men även ekonomiska och sociala aspekter i samband med en överlåtelse av fiskerättigheter.

Utskottet ställer sig bakom de bedömningar som regeringen gjort i propositionen och tillstyrker regeringens lagförslag. Utskottet konstaterar att det nu aktuella lagförslaget omfattar enbart pelagiskt fiske och avstyrker därmed motion MJ20 (s, v, mp) yrkande 3.

Fiskebestånden

Utskottet anser att införandet av överlåtbara fiskerättigheter ska ses som ett steg för att förbättra situationen i fiskenäringen. I detta ligger att förslaget också ska främja ett balanserat utnyttjande av fiskbestånden. Överförbarheten syftar till att underlätta en reduktion av fiskekapaciteten, vilket ska bidra till att trycket på fiskeresurserna minskar. Det ger goda förutsättningar för ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart fiske. Som anförs i propositionen finns det en tydlig koppling mellan en reduktion av fiskekapaciteten och ett minskat tryck på fiskeresurserna. De aktuella fiskerna kommer även i fortsättningen att regleras genom bl.a. den nationella kvoten. Antalet företag som nyttjar den svenska nationella kvoten kan genom ett system med överlåtbarhet förväntas bli färre och lönsammare. Detta innebär att incitamenten att överskrida gällande regelverk för att öka lönsamheten eller för att över huvud taget nå lönsamhet i fiskeverksamheten kan förväntas minska. Utskottet avstyrker med det anförda motion MJ20 (s, v, mp) yrkande 8.

Som anförs i propositionen skulle en reduktion av kapacitet i den pelagiska flottan kunna innebära att kapacitet förs över till andra fisken. Genom att huvuddelen av de fartyg som fått pelagiskt tillstånd inte längre får användas för annat fiske bör den risken ha minimerats. Fartyg som traditionellt bedriver ett kombinationsfiske har fortfarande möjlighet att fiska andra arter. I systemet med årsransoner begränsas dock möjligheten för kombinationsfartygen att öka sitt fiske efter andra arter genom att den fiskeansträngning som får användas i dessa fisken baseras på tidigare bedrivet fiske. Som regeringen anför betyder det alltså att risken för att kapacitet överförs till andra fisken är liten. Enligt utskottets mening föreligger det ingen motsättning mellan regeringens uppfattning och den uppfattning som kommer till uttryck i motion MJ20 (s, v, mp) yrkande 4. Motionsyrkandet bör lämnas utan vidare åtgärd.

Vad ska krävas för att fiskerättigheterna ska kunna överlåtas?

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner (s, v, mp) om ägarcentrering, regional obalans och kvoter i utländsk ägo.

Jämför reservation 2 (s, v, mp).

Propositionen

En fiskerättighet ska kunna överlåtas, helt eller delvis, till en annan yrkesfiskare med fartygstillstånd, om överlåtelsen inte motverkar syftet med lagen. Överlåtelsen ska godkännas av Fiskeriverket. Fiskeriverket ska i sitt beslut om godkännande fastställa parternas innehav av fiskerättigheter. En yrkesfiskare får ha fiskerättigheter för högst två fartyg samtidigt. En yrkesfiskares innehav av fiskerättigheter får motsvara högst 10 % av den del av den nationella fiskekvoten som görs tillgänglig för pelagiskt fiske genom individuella kvoter. Om det finns särskilda skäl ska Fiskeriverket kunna godkänna en överlåtelse trots att yrkesfiskaren efter förvärvet har ett större innehav än vad som annars är tillåtet.

Motionen

Förslaget om en begränsning av varje yrkesfiskares kvotandel till 10 % löser enligt motion MJ20 (s, v, mp) yrkande 1 inte problemen med ägarcentrering och regional obalans. Den höga procentsatsen möjliggör en fiskeflotta som domineras av enbart tio fiskare, och om särskilda skäl föreligger möjliggörs en ännu större ägarcentrering och regional obalans. Motionärerna anser att frågan bör utredas ytterligare. En risk med regeringens förslag är vidare att stora delar av kvoterna hamnar i utländsk ägo (yrkande 2). Enligt propositionen är det viktigt att fisket bevaras inom landet och fiskerättigheter bör således inte överlåtas till någon utanför det svenska yrkesfisket. Det är emellertid inte utrett om kraven att sökandens fartyg måste vara registrerat i Sjöfartsverkets fartygsregister och att tillståndsinnehavaren ska ha en personlig yrkesfiskelicens står i överensstämmelse med EU-fördraget i fråga om fri rörlighet för varor och tjänster.

Utskottets ställningstagande

Som anförs i propositionen är fiskeflottans storlek ett problem i hela EU och det finns ett allmänt behov i hela gemenskapen att reducera flottans kapacitet. Individuella överlåtbara fiskerättigheter finns t.ex. i Danmark, Norge, Estland och Nederländerna. Utformningen av systemen och effekterna varierar mellan länderna. Erfarenheterna är i allmänhet positiva. Utvärderingar som genomförts i Danmark och Norge visar att flottkapacite-

ten har reducerats påtagligt efter införandet av systemen. I Danmark upp- ges också att investeringar i modernare fartyg och uppgradering av existerande fartyg har ökat. Enligt holländska myndigheter har deras system bl.a. bidragit till att inte några kvoter har överskridits under de senaste 15 åren. En viss ägarkoncentration har kunnat konstateras i samtliga länder, men inte i sådan omfattning att det har bedömts medföra problem.

Utskottet instämmer i att en alltför stor ägarkoncentration och bristande regional balans i fisket i allmänhet bör anses motverka syftet. För att motverka en stor ägarkoncentration bör en fartygstillståndshavare normalt sett samtidigt få inneha fiskerättigheter för högst två fartyg. Fiskerättigheterna bör också i normalfallet få motsvara högst 10 % av den del av den nationella fiskekvoten som görs tillgänglig för pelagiskt fiske genom individuella kvoter. Det bör dock finnas en möjlighet för Fiskeriverket att, om det finns särskilda skäl, godkänna en överlåtelse trots att den som förvärvar rättigheterna efter förvärvet har ett större innehav än vad som nu har sagts. Utgångspunkten är att överlåtelsen ska stå i överensstämmelse med lagens syfte, dvs. att främja fartygsstrukturen och bevarandet av fiskeresurserna och ett hållbart fiske. Om innehavet efter överlåtelsen t.ex. endast marginellt överskrider det föreskrivna högsta innehavet bör Fiskeriverket kunna godkänna överlåtelsen om det ändå vid en samlad bedömning framstår som mycket angeläget från struktursynpunkt. Detsamma bör gälla i fråga om en ur fiskenäringens synvinkel angelägen strukturaffär som annars inte skulle bli av, t.ex. i brist på andra köpare. Enligt utskottets mening är syftet med motion MJ20 (s, v, mp) yrkande 1 i allt väsentligt tillgodosett. Motionsyrkandet bör lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller den fråga som tas upp i motion MJ20 (s, v, mp) yrkande 2 om att delar av kvoterna hamnar i utländsk ägo vill utskottet liksom regeringen framhålla att det är viktigt att det fiske som har förbehållits Sverige bevaras inom landet. Fiskerättigheter bör därför inte kunna överlåtas till någon utanför det svenska yrkesfisket. Utskottet instämmer i att de fiskerättigheter som ges ska kunna överlåtas endast mellan innehavare av fartygstillstånd. Enligt Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:25) om resurstillskrivning och kontroll på fiskets område kan fartygstillstånd beviljas om sökandens fartyg är registrerat i Sjöfartsverkets fartygsregister och har en reell anknytning till Sverige. Vidare krävs att tillståndshavaren är en fiskare med personlig yrkesfiskelicens. Befälhavaren ska vid varje fisketillfälle vara en fiskare med samma typ av licens. Tillståndshavaren och befälhavaren är oftast en och samma person. Enligt propositionen ger regelverket tillräckliga garantier för att någon handel på en vidare marknad inte kommer att ske. Utskottet gör samma bedömning som regeringen och avstyrker därmed motionen i berörd del.

Fiskerättigheternas giltighetstid m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion (s, v, mp) om en utvärdering av resultatet fem år efter det att lagen har införts.

Jämför reservation 3 (s, v, mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att fiskerättigheter ska gälla för en tid av tio år från beslutet om att fastställa andelens storlek. Fiskerättigheter som fastställs i beslut om godkännande av en överlåtelse ska endast gälla under den tid som återstår av de ursprungliga fiskerättigheternas giltighetstid.

Fiskerättigheter ska kunna dras in eller begränsas om innehavarens fartygstillstånd har återkallats eller begränsats. Fiskeriverket får tilldela en annan yrkesfiskare fiskerättigheter som har dragits in. Fiskerättigheterna gäller under rättigheternas återstående giltighetstid.

Motionen

I motion MJ20 (s, v, mp) yrkande 5 föreslås en utvärdering av resultatet fem år efter att lagen införts. Eftersom syftet med lagen är att låta marknadsmekanismer styra saneringen av storleken på den pelagiska fiskeflottan bör en utvärdering genomföras efter en fastställd tidsperiod för att på så sätt uppmärksamma om denna typ av mekanism fyller sin funktion.

Utskottets ställningstagande

I propositionen anförs att en balanserad struktur i enlighet med artikel 11.1 i rådets förordning av den 20 december 2002 (EG) nr 2371/2002 om bevarande och hållbart utnyttjande av fiskeresurserna inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken bör eftersträvas. Det är därför viktigt att endast en del av den för Sverige tillgängliga kvoten för pelagiskt fiske fördelas med överlåtbarhet så att Fiskeriverket även i framtiden kommer att ha goda möjligheter att tillgodose regionala och småskaliga fiskeintressen.

Utskottet anser liksom regeringen att tio år är en rimlig giltighetstid för överlåtbara fiskerättigheter som upplåts under de närmaste åren. Utskottet vill i likhet med regeringen samtidigt erinra om att syftet med förslaget är att reglera en strukturrationalisering där det inte går att med säkerhet överblicka när den kan vara avslutad. När strukturrationaliseringen väl är avslutad, vilket inte behöver ta särskilt många år, avser regeringen att i dialog med yrkesfisket bedöma i vilken mån överlåtbarhet är önskvärt som en permanent möjlighet. Utskottet anser att det anförda till stor del tillgodoser syftet med motionen i berörd del och föreslår att motion MJ20 (s, v, mp) yrkande 5 lämnas utan vidare åtgärd.

Skattefrågor m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner (s, v, mp) om arbetslöshetsersättning vid försäljning av fiskerättigheter, en konsekvensanalys om fiskerättigheter i EU:s nya fiskepolitik från 2012 och att Sverige bör agera aktivt när det gäller EU:s skattesubventioner.

Jämför reservationerna 4 (s, v, mp) och 5 (s, v, mp).

Propositionen

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska enligt propositionen ha rätt att meddela föreskrifter om hur fiskerättigheter ska beräknas och grunderna för fördelningen av indragna fiskerättigheter.

Regeringen föreslår att Fiskeriverkets beslut enligt lagen ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Särskilda regler om pantsättning av överlåtbara fiskerättigheter bör enligt regeringens förslag inte införas för närvarande. Det fordras inte några särskilda regler i samband med utmätning av fiskerättigheter eller vid fartygstillsändshavarens konkurs.

Särskilda regler om att fiskerättigheter ska kunna övergå till eller utnyttjas av ett dödsbo eller övergå genom familjerättsligt fång bör inte heller införas för närvarande.

Det finns inte något behov av ytterligare sekretess utöver vad som gäller i dag.

En ordning med överlåtbara fiskerättigheter kan hanteras inom gällande skattelagstiftning och regleringen påkallar enligt propositionen inte några lagändringar på skatteområdet.

Motionen

I fråga om arbetslöshetsersättning vid försäljning av fiskerättigheter anförs i motion MJ20 (s, v, mp) yrkande 6 att eftersom syftet med regeringens lagförslag är att minska antalet yrkesverksamma fiskare måste en åtgärdsplan finnas för dem som väljer att sälja sin andel och därmed stå utan jobb. Ärendet bör kompletteras med upplysningar om hur man tänker agera gällande arbetslöshetsersättning till dessa fiskare. Vidare föreslås att en konsekvensanalys görs för att utreda hur systemet med överlåtbara fiskerättigheter kommer att fungera i EU:s nya fiskepolitik från 2012 (yrkande 7). Frågan om en reform av den gemensamma fiskepolitiken är just nu aktuell inom EU.

EU:s skattebefrielse för bränsle har enligt motionen haft en avgörande betydelse för utfiskningen av havet (yrkande 9). En näring som på många sätt inte är hållbar och har dålig lönsamhet bör inom en marknadsekonomi inte subventioneras på det sätt som sker i dag för att möjliggöra överlevnad. Sverige bör agera aktivt när det gäller EU:s skattesubventioner.

Utskottets ställningstagande

Enligt Europeiska kommissionens grönbok KOM(2009) 163 Reform av den gemensamma fiskeripolitiken har de marina ekosystemen i europeiska vatten potential för fiskbestånd med hög produktivitet. De flesta bestånden har dock fiskats ned. Av gemenskapens bestånd fiskas 88 % över maximal hållbar avkastning. Detta betyder enligt grönboken att dessa fiskpopulationer skulle kunna öka och generera mer ekonomisk avkastning om de bara gavs några få år med lägre fisketryck. Av dessa bestånd ligger 30 % under de säkra biologiska gränserna, vilket innebär att de kanske inte kan fyllas på genom fortplantning. Dagens europeiska fiske är beroende av unga och små exemplar som oftast fångas innan de kan fortplanta sig. De europeiska fiskerna håller på att utarma sin egen ekologiska och ekonomiska bas.

I grönboken redovisas att några av EU:s fiskeflottor är vinstgivande utan offentligt stöd, men att de flesta antingen går med förlust eller ger mycket små vinster. De generellt sett dåliga resultaten beror på en kronisk överkapacitet, där överfiske är både orsak och verkan. Fiskeflottorna klarar att fiska betydligt mer än vad som kan tas ut utan att hota beståndens framtida kapacitet. De senaste årens kapacitetsminskning har inte räckt för att bryta den här onda cirkeln.

Till skillnad från andra sektorer gynnas fisket enligt grönboken också av fri tillgång till de naturresurser som näringen utnyttjar. Näringen behöver inte bidra till de offentliga förvaltningskostnader som är förknippade med dess verksamheter, t.ex. kontroll och säkerhet till havs. I flera medlemsstater har det beräknats att de kostnader för fisket som belastar de offentliga budgetarna överstiger det totala värdet på fångsterna. Enkelt uttryckt betyder det här att de europeiska medborgarna nästan betalar två gånger för sin fisk, dels i affären och dels via skattsedeln. I grönboken övervägs bl.a. om näringen kan ges mer ansvar genom självförvaltning. Grönboken remissbehandlas för närvarande och remisstiden går ut den 31 december 2009.

I den nu behandlade propositionen anförs att förslaget berör yrkesfiskare, både enskilda näringsidkare och juridiska personer, verksamma i ett åttiofem fiskefartyg. Den pelagiska fiskeflottan har problem med överkapacitet, och som framgår av propositionen ska förslaget underlätta en strukturanpassning så att den som vill avveckla sitt fartyg kan göra det på ett ekonomiskt bra sätt samtidigt som de kvarvarande fartygens kapacitet utnyttjas effektivare. Regleringen följer inte av någon skyldighet enligt EU:s regelverk men problemet med överkapacitet gäller i hela EU. Flera EU-län-

der har därför infört motsvarande system. Någon alternativ lösning finns sannolikt inte. Skrotningsbidrag ger inte tillräcklig ersättning för att en fartygsägare ska kunna avveckla sin verksamhet skuldfri. Lönsamheten för kvarvarande företag förväntas öka, vilket bidrar till en ökad konkurrensförmåga. Utskottet avstyrker med den lämnade redovisningen motion MJ20 (s, v, mp) yrkandena 6 och 7 i den mån de inte tillgodosetts med vad som anförts.

Det framgår av den nyss nämnda grönboken Reform av den gemensamma fiskeripolitiken att en konsekvens av den onda cirkeln med överfiske, överkapacitet och låg ekonomisk återhämtningsförmåga är det starka politiska trycket om att öka fiskemöjligheterna på kort sikt på bekostnad av näringsens framtida hållbarhet. Det ständiga politiska och ekonomiska trycket har fått näringen och medlemsstaterna att begära oräkneliga avvikelser, undantag och särskilda åtgärder. I många fall har näringen hittat olika sätt att motverka dessa åtgärders kortsiktigt negativa ekonomiska effekter, vilket har skapat ett behov av ännu mer detaljerade åtgärder. Denna mikroförvaltning gör det alltmer komplicerat, svåröverskådligt och dyrt att förvalta och kontrollera dokumentation, beslut, genomförande och kontroll som rör det vidsträckta och av mångfald präglade europeiska fisket. Den här situationen har enligt grönboken uppstått i samband med det omfattande offentliga stödet till fiskerinäringen, där ett resultat är att en alltför hög fiskekapacitet har upprätthållits på konstlad väg. Utöver direktstödet från Europeiska fiskerifonden och liknande nationella stödsystem omfattas näringen av ett antal indirekta stöd. Det viktigaste av dessa är enligt grönboken det allmänna undantaget från bränsleskatt.

Skatteutskottet uttalade i februari 2009 (bet. 2008/09:SkU26) att medlemsstaterna inom EU tidigare var skyldiga att undanta yrkesfiske inom gemenskapens farvatten från punktskatter på bränsle. Sedan den 1 januari 2004 är det emellertid möjligt för varje medlemsstat att avgöra om yrkesfisket i såväl insjöarna som haven även fortsättningsvis ska befrias från energi- och koldioxidskatter. Sverige har behållit denna skattebefrielse.

Vidare anfördes att den årliga skattebefrielsen för yrkesfisket motsvarar över 200 miljoner kronor per år. Det kan jämföras med den samlade nettovinsten för fisket som uppskattas till drygt 68 miljoner kronor 2006. Ett viktigt mål inom fiskeripolitiken är att anpassa fiskeansträngningen till fiskemöjligheten, dvs. till tilldelad kvot. Skattebefrielsen motverkar detta mål eftersom den bidrar till att det kostar betydligt mindre än det annars skulle ha gjorts för yrkesfiskarna att öka fiskeansträngningen, samtidigt som det inom flera segment vore önskvärt att i stället minska fiskeansträngningen för att nå målen. Marginalkostnaden för exempelvis ett extra tråldrag blir avsevärt lägre än vad den skulle ha varit utan skattebefrielse (Riksrevisionen, RiR 2008:23 Statens insatser för ett hållbart fiske, s. 56).

Skatteutskottet uttalade mot bakgrund av motionsyrkanden att utskottet har förståelse för det önskvärda i att begränsa fiskarnas skattesubventioner. Emellertid delar utskottet även denna gång (jfr bet. 2007/08:SkU21) reger-

ingens skepsis när det gäller att inkludera sjöfarten i den nationella energi-beskattningen. Utskottet anser inte att det i dagsläget finns skäl att initiera en sådan utredning. Vidare konstaterar utskottet att regeringen arbetar för att även sjöfarten ska inlemmas i systemet för handel med utsläppsrätter och på sikt även i en ny internationell klimatöverenskommelse. Regeringen har även tagit initiativ till att utveckla ett nytt system med handel av utsläppsrätter för svavel och kväve från sjöfarten. Frågan är således aktualiserad av regeringen. Att inom EU arbeta för en ändring av energiskattedirektivet med den innebörd som efterfrågas i motionerna torde enligt vad skatteutskottet hade erfarit vid kontakter med Finansdepartementet vara utsiktslöst.

Miljö- och jordbruksutskottet avstyrker mot bakgrund av det anförda motionen MJ20 (s, v, mp) yrkande 9.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Fiskebestånden m.m., punkt 2 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Helén Pettersson i Umeå (s), Tina Ehn (mp) och Aleksander Gabelic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ20 yrkandena 3, 4 och 8.

Ställningstagande

Det är angeläget att denna typ av styrmedel inte överförs på andra typer av fiske. Det finns risker med att en begränsad del av de yrkesverksamma inom fiskerinäringen med denna nya lag kommer att få stora ekonomiska möjligheter, vilket riskerar att smitta av sig på dem som inte får ta del av dessa. Att välja ut en del av en yrkesgrupp och gynna denna med ekonomiska fördelar, såsom intäkter av kvoter, genererar lätt missnöje och problem inom yrkeskåren. Det faktum att man ger bort en allmän resurs till ett begränsat antal personer kan skapa problem och konflikter och ger en märklig syn på våra gemensamma resurser.

Flera negativa följd effekter kan således befaras med införandet av fiskerättigheterna. Tydliga regler bör fastställas för att minimera dessa eventuella följder.

När tilldelade fiskerättigheter säljs kan det för den enskilde fiskaren finnas möjlighet att övergå till en annan typ av fiske på andra bestånd, dvs. att utfasade båtar fortsätter med fiske som faller utanför det pelagiska fisket. Detta betyder att fisketrycket enbart förflyttar sig från en typ av bestånd till ett annat. Den nya lagen skulle därmed delvis förlora sitt syfte. För att undvika detta krävs tydliga regler som bör konkretiseras innan den nya lagen införs.

Enligt propositionen kommer införandet av överlåtbara fiskerättigheter att minska trycket på fiskebestånden. Detta kan ifrågasättas eftersom kvoterna är desamma och trycket på fisket därmed också är detsamma. I propositionen anges också att högre lönsamhet för den kvarvarande fiske-

flottan kommer att minska incitamentet till illegalt fiske och därmed kommer även trycket på bestånden att minska. Vad detta antagande grundas på redovisas inte i förslaget. Historien har i stället visat att ökad tillgång ger ökat nyttjande av en resurs. Det krävs därför mer kunskap på området för att dra sådana slutsatser.

Detta bör ges regeringen till känna.

2. Ägarcentrering m.m., punkt 3 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Helén Pettersson i Umeå (s), Tina Ehn (mp) och Aleksander Gabelic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ20 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Det är nödvändigt att begränsa fiskeflottan, men en risk för ägarcentrering följer av förslaget. Regeringens förslag att begränsa varje yrkesfiskares kvot till 10 % löser inte några problem med ägarkoncentrering och regional obalans. Den höga procentsatsen möjliggör en fiskeflotta som domineras av enbart tio fiskare. Om särskilda skäl föreligger möjliggörs en större ägarcentrering och ev. regional obalans.

Vill man begränsa fiskeflottan kan detta göras på en rad olika sätt, t.ex. genom att man låter marknadsekonomin få verka fullt ut. Frågan bör utredas ytterligare.

En fara med lagförslaget är risken att stora delar av kvoterna hamnar i utländsk ägo. Problematiken uppmärksammas i propositionen och det anförs att det är viktigt att fisket bevaras inom landet och således inte bör överlåtas till någon utanför det svenska yrkesfisket. Det stadgas en begränsning i att sökandens fartyg måste vara registrerat i Sjöfartsverkets fartygsregister och att tillståndsinnehavaren ska ha en personlig yrkesfiskelicens. Det är emellertid inte utrett huruvida detta krav står i överensstämmelse med EU-fördraget i fråga om fri rörlighet för varor och tjänster. Det är angeläget att den frågan utreds innan utdelningen av kvoterna påbörjas.

Detta bör ges regeringen till känna.

3. Utvärdering, punkt 4 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Helén Pettersson i Umeå (s), Tina Ehn (mp) och Aleksander Gabelic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ20 yrkande 5.

Ställningstagande

Eftersom syftet med lagen är att låta marknadsmekanismer styra saneringen av storleken på den pelagiska fiskeflottan bör en utvärdering genomföras fem år efter det att lagen införts.

En sådan utvärdering kan resultera i tre olika scenarier. Om fiskeflottan har minskat till önskad nivå har målet med att införa överlåtbara fiskerätter nåtts och i så fall saknas skäl för att fortsätta med utdelningen av kvoter. Om, för det andra, fiskeflottan inte har minskat bör nya åtgärder ses över och införas för att man ska komma till rätta med problemet. Slutligen, om fiskeflottan har minskat men inte till önskad storlek, bör försöket med fiskerättigheterna fortgå i en ny femårsperiod. Detta bör ges regeringen till känna.

4. EU:s skattesubventioner, punkt 5 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Helén Pettersson i Umeå (s), Tina Ehn (mp) och Aleksander Gabelic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ20 yrkande 9.

Ställningstagande

Ska fiskeriverksamheten drivas med marknadsekonomiska medel, såsom regeringen föreslår i propositionen, ser vi de enorma fiskesubventionerna som en mycket kontraproduktiv åtgärd som bör avskaffas. Inom en marknadsekonomi bör en näring som på många sätt inte är hållbar och har dålig lönsamhet inte subventioneras på det sätt som sker i dag. EU:s skattebefrielse på bränsle har haft en avgörande betydelse för utfiskningen av haven.

Tidigare har det framhållits att medlemsstaterna har ett mycket begränsat utrymme att förändra dessa subventioner. Riksrevisionen konstaterar emellertid att det finns ett nationellt handlingsutrymme inom bränsleskatte-direktivet. Nyttjandet av detta enbart inom Sverige skulle dock resultera i en konkurrensnackdel. Regeringen bör därför verka inom EU för att avskaffa skattebefrielseerna inom fisket, alternativt agera pådrivande i processen att sluta bilaterala avtal mellan närliggande stater. På så sätt minimerar man möjligheten för fiskefartyg att tanka bränsle i närliggande nationer med bränslesubventioner. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Den gemensamma fiskepolitiken m.m., punkt 6 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Helén Pettersson i Umeå (s), Tina Ehn (mp) och Aleksander Gabelic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ20 yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Eftersom syftet med regeringens lagförslag är att minska antalet yrkesverk-samma fiskare bör en åtgärdsplan finnas för dem som väljer att sälja sin andel och därmed stå utan jobb. Regeringen bör tydliggöra hur man avser att agera när det gäller arbetslöshetsersättning till dessa fiskare.

Vidare bör en konsekvensanalys göras om hur systemet med överlåtbara fiskerättigheter kommer att fungera i EU:s nya fiskepolitik från 2012. I propositionen saknas information i denna fråga som just nu är aktuell på EU-nivå med anledning av reformen av den gemensamma fiskepolitiken. Detta bör ges regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2008/09:169 Överlåtbara fiskerättigheter:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om överlåtbara fiskerättigheter.

Följdmotionen

2008/09: MJ20 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (v, s, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om risken för ägarcentrering och begränsning av kvoter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om internationell försäljning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att begränsa överlåtbara fiskerättigheter till enbart pelagiskt fiske.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om risken att utfasade båtar fortsätter med fiske som faller utanför det pelagiska fisket.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvärdering av måluppfyllnad.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetslöshetsersättning vid försäljning av fiskerättigheter.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kompatibilitet med EU:s fiskepolitik.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att vidta kraftåtgärder för att minska trycket på fiskbestånden.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett aktivt agerande när det gäller EU:s skatte-
subventioner.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om överlåtbara fiskerättigheter

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag syftar till att främja att fartygsstrukturen i den svenska fiskeflottan i det yrkesmässiga pelagiska fisket medverkar till att bevara fiskeresurserna och ett i övrigt ekonomiskt, miljömässigt och socialt hänseseende hållbart fiske.

2 § I denna lag betyder

1. *pelagiskt fiske*: fiske efter någon av arterna sill, skarpsill, makrill, taggmakrill, blåvitling och tobis,
2. *fartygstillstånd*: särskilt tillstånd för användning av fiskefartyg som beslutas enligt föreskrifter som meddelats med stöd av bemyndigande i 21 § andra stycket fiskelagen (1993:787), och
3. *nationell fiskekvot*: den kvot som i fråga om fiske är tillgänglig för fördelning till svenska fartyg enligt EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken.

Fiskerättigheter

3 § Av den del av den nationella fiskekvoten som görs tillgänglig för pelagiskt fiske genom individuella kvoter, får Fiskeriverket för yrkesfiskare med fartygstillstånd bestämma en överlåtbar andel (fiskerättigheter). Andelens storlek ska fastställas med ledning av omfattningen av yrkesfiskarens tidigare fiske under en referensperiod.

Överlåtelse av fiskerättigheter

4 § Fiskerättigheter får överlåtas till en annan yrkesfiskare med fartygstillstånd, om överlåtelsen inte motverkar syftet med lagen.

Överlåtelsen ska godkännas av Fiskeriverket.

Fiskeriverket ska i sitt beslut om godkännande fastställa parternas innehav av fiskerättigheter.

5 § En yrkesfiskare får ha fiskerättigheter för högst två fartyg samtidigt.

En yrkesfiskares innehav av fiskerättigheter får motsvara högst tio procent av den del av den nationella fiskekvoten som görs tillgänglig för pelagiskt fiske genom individuella kvoter.

Om det finns särskilda skäl, får Fiskeriverket godkänna en överlåtelse trots att yrkesfiskaren efter förvärvet har ett större innehav av fiskerättigheter än vad som är tillåtet enligt första och andra styckena.

Fiskerättigheters giltighetstid m.m.

6 § Fiskerättigheter gäller i tio år från dagen för Fiskeriverkets beslut om att fastställa fiskerättigheterna.

Fiskerättigheter som fastställs i ett beslut om att godkänna en överlåtelse gäller endast under den tid som återstår av de ursprungliga fiskerättigheternas giltighetstid.

7 § Fiskeriverket får besluta att dra in eller begränsa fiskerättigheter om innehavarens fartygstillstånd har återkallats eller begränsats.

8 § Fiskerättigheter som har dragits in får tilldelas en annan yrkesfiskare med fartygstillstånd. Sådana fiskerättigheter gäller under den tid som återstår av de ursprungliga fiskerättigheternas giltighetstid.

Bemyndigande

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. hur fiskerättigheterna ska beräknas, och
2. grunderna för fördelningen av indragna fiskerättigheter.

Överklagande

10 § Fiskeriverkets beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2009.